

References

1. Boldyrev N. N. Kognitivnaya semantika /Boldyev N. N. – Tambov, 2000. – 123 s.
2. Bugrovskiy V. V. Strukturno-funktsional'naya organizatsiya kul'tury /Bugrovskiy V. V. // Filosofiya praktiki i kul'tura. – 2005. – № 1/2 (25/26) [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.situation.ru/app/j_art_765.htm.
3. Memetyka [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.znaimo.com.ua/Memetyka.doc>.
4. Solso R. Kognitivnaya psikhologiya / Solso R. – 6-e izd. – SPb.: Piter, 2006. – 589 s.
5. Blackmore S. J. The meme machine /Blackmore S. J. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 288 p.
6. Blass T. The Man Who Shocked the World: The Life and Legacy of Stanley Milgram /Blass T. – New York, NY : Basic Books, 2004. – 360 p.
7. Brown D. E. Human Universals /Brown D. E. – New York: McGraw-Hill, 1991. – 374 p.
8. Casson R. Schemata in Cognitive Anthropology /Casson R. // Annual Review of Anthropology. –1983. – № 12. – P. 430–433.
9. D'Andrade R. G. Cognitive Anthropology / D'Andrade R. G. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 306 p.
10. D'Andrade R. G. The Development of Cognitive Anthropology /D'Andrade R. G. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 272 p.
11. Freeman L. Cognitive structure and informant accuracy /Freeman L., Romney A. K., Freeman S. C. // American Anthropologist. – 1987. – № 89. – P. 310–325.
12. Fryman M. A. Quality and Process Improvement / Fryman M. A. – Delmar : Learning Publishers, 2002. – 374 p.
13. Haggbloom S. J. The 100 Most Eminent Psychologists of the 20th Century /Haggbloom S. J. et al. // Review of General Psychology. – 2002. – Vol. 6. – № 2. – P. 139 – 152.
14. Hamilton D. L. Handbook of Social Cognition /Hamilton D. L., Sherman J. – 2nd edition. –Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1994. – 536 p.
15. Nowak M. A. The Evolution of Syntactic Communication /Nowak M. A., Plotkin J. B., Jansen V. A. // Nature. – 2000. – № 404. – P. 495–498.
16. Rosch E. Principles of Categorization / Rosch E. – Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1978. – 328 r.
17. Schank R. Scripts, Plans, Goals and Understanding /Schank R., Abelson R. – Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1977. – 248 p.
18. Shore B. Twice Born, Once Conceived: Meaning Construction and Cultural Cognition /Shore B. // American Anthropologist. – 1987. – № 93. – P. 27.
19. Spelke E. S. Origins of Knowledge /Spelke E. S., Breinlinger K., Macomber J., Jacobson K. // Psychological Review. – 1992. – № 99. – P. 605–632.
20. Strauss C. Research on Shared Task Solutions /Strauss C., Quinn N. // Cognitive Theory of Cultural Meaning / by C. Strauss and N. Quinn. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – P. 137–188.
21. Tooby J. The Reconstruction of Hominid Evolution through Strategic Modeling /Tooby J., DeVore I. / Ed. by W. G. Kinzey. – Albany, NY : SUNY Press, 1987. – P. 183–237.

УДК 378.6.046

Терепиций Сергій Олександрович
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціальної філософії
та філософії освіти Національного педагогічного
університету ім.М.П. Драгоманова
e-mail: som_org@ukr.net

РОЛЬ ГЛОБАЛЬНОГО ТА ЛОКАЛЬНОГО У СТРУКТУРІ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стаття покликана дослідити сутність взаємодії локальних та глобальних процесів у структурі сучасного інформаційного суспільства. Базуючись на працях головних теоретиків глобалістики – Е. Гіденса, Р. Робертсона, З. Баумана та У. Бека – автор розкриває діалектичну єдність одиничного та загального в розвитку пізнього капіталізму. Процес локалізації постає як територізація конфліктів та бідності, що закономірно супроводжує постіндустріальну епоху.

Ключові слова: глобалізація, глобальне, локальне, глокалізація, територізація, мобільність.

Терепиций Сергей Александрович, кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры социальной философии и философии образования Национального педагогического университета им. М.П. Драгоманова

Роль глобального и локального в структуре процесса глобализации

Статья призвана исследовать сущность взаимодействия локальных и глобальных процессов в структуре современного информационного общества. Основываясь на работах главных теоретиков глобалистики Э.Гиденса, Р.Робертсона, З.Баумана и У.Бека, автор раскрывает диалектическое единство единичного и общего в развитии позднего капитализма. Процесс локализации выступает как территория конфликтов и бедности, что закономерно сопровождается постиндустриальную эпоху.

Ключевые слова: глобализация, глобальное, локальное, глокализация, территория, мобильность.

Terepyshchy Serhiy, Ph.D., Associate Professor, Assistant Professor of Social Philosophy and Philosophy of Education Chair, M. Drahomanov National Pedagogical University

The role of global and local in the structure of process of globalization

Collision ordinary person with symptoms of culture, economics or politics that affect it directly and at the same time, beyond the borders of the nation-state is becoming more repeatable fact. Modern concept of society for a long time has become a global value and volume almost merged with the concept of humanity. In such circumstances, erased those ethno-cultural values previously determined by the way the individual society. European civilization, which was once the cradle of ancient Greece, now dissolved in the flow of global exchange and immigrants, being a former "old world" only. Destruction axiological foundations of society, the phenomenon are much spouting, rather than new home foundations of differing composition and racial consciousness of people. Moreover, modern history, the engine of which was the time of the Industrial Revolution economy, growing geometrically faster than 3000 years ago, when they began to form values and the concept of ethnic-state coexistence of individuals. Humanity exists in a global coexistence formed the basis of the global individual consciousness that would accept the "Alien" as "Other".

As a result there is the phenomenon of blending the real situation on the background of global coexistence local value traditions. This leads to the formation of new problems of humanity, economic, ethnic and racial conflicts that are "frozen" state. The human mind is not as plastic as it may seem at first glance. Change in the collective consciousness – a process that takes generations, and cannot be purely educational and propaganda mechanisms of influence. The value is formed as a result of traditions that are possible only on the basis of a single cultural environment.

The reform it becomes more important as the scientific analysis of local and global interactions in the structure of modern society. Indeed, in our view in this regard lies the essence of globalization as a phenomenon that combines unification and differential features.

Local providing phenomenon specific place, at the same time creates conditions for the development of any process. The economic prosperity of the country, demographics, and even religious and cultural transformation of several centuries were the result of local characteristics of the region. This evidence of a number of theories of geographical determinism that occurred in modern times under the influence of Newtonian mechanistic. In particular, by the concept of the three branches of government Montesquieu expressed opinion of the direct relationship of socio-economic developments of their natural geographical place.

However, at the present stage impact on local social processes becomes radically other features. Local henceforth there as one of two dimensions of social binary system where global trends dictate the story imposed on traditional local living conditions.

Many foreign thinkers assumed that the dictates of politics and economics in the modern era, in any case lead to the formation of a strictly deterministic state system where every individual has a clearly assigned niche activity, and the world is controlled by strictly defined rules. These ideas in one way or another expressed and writer George Orwell, sociologist Max Weber and philosopher Karl Marx. But nowadays can hardly be called a "more manageable", rather than the past era, ba contrast, changes become less dependent on the specific subjects of action and power as a result dissolved in relationship deeper and deeper.

Thus, within this small study we analyzed the nature of interactions between local and global structure of globalization. Based on the major theorists and globalization, we have identified specific scientific development of this problem. Referring to the works of the founder of the theory of globalization R. Robertson, we demonstrated how the local becomes global secondary signs of maintaining their differences, emphasizing the transformation through adaptation of "exotic" products, services, information management systems and more. We have identified five phases of globalization that have historically reflect the changing status of humanity, the nation state and the citizen in accordance with a separate chronological changes in the economy.

Using scientific expertise Z. Bauman, we deepened our understanding of the local and global unity in the modern post-industrial society. Globalization in this case appears as a synthesis of economics and politics of our era where global – is economical, and local – is political.

We have emphasized the diversity of factors glocalization through theoretical work of the German sociologist William Beck. We proved the feasibility of the recognition of the distinctive status of cultural globalization that is largely separate from the economic sector of the global social attraction. Despite not indisputable role of capital mobility in the structure formation of globalization, yet there are plenty of other factors that support decentralization and homogeneous distribution uniformity.

Globalization – a dialectical process of social development cannot be considered one-sided, that is not only a phenomenon of universal unification of humanity and the expansion of capitalism, but as a process of localization of conflict and poverty that naturally accompanies the post-industrial society.

Keywords: globalization, global, local, "globalization", teritorisation, mobility.

Зіткнення буденної людини з явищами культури, економіки чи політики, які торкаються її безпосередньо та водночас виходять за межі кордонів національної держави стає все більш повторюваним фактом. Сучасне поняття суспільства досить давно набуло планетарного значення і за обсягом майже злилося з поняттям людства. В таких умовах стираються ті етнічно-культурні цінності, що раніше визначали спосіб буття окремого соціуму. Європейська цивілізація, колискою якої стала колись антична Греція, відтепер розчиняється в потоці глобального обміну та емігрантів, залишаючись колишнім "старим світом" лише номінально. Деструкція аксіологічних основ суспільства – явище набагато спонтанніше, аніж побутова нових підвалин співіснування різних за складом свідомості та расовими ознаками людей. Більше того, сучасна історія, двигуном якої з часів індустріальної революції стала економіка, розвивається геометрично швидше, ніж 3000 років тому, коли почали формуватися цінності та поняття етнічно-державного співіснування індивідів. Людство існує в умовах глобального співіснування сформованого базису глобальної індивідуальної свідомості, який дав би змогу сприйняти "Чужого" як "Іншого".

Як наслідок, виникає феномен накладання реальної ситуації глобального співіснування на тлі локальних ціннісних традицій. Це призводить до формування нових проблем людства, економічних, етнічних та расових протиріч, які перебувають у "замороженому" стані. Людське мислення не настільки пластичне, як може здатися на перший погляд. Зміна колективної свідомості – це процес, що займає цілі покоління і не піддається суто педагогічним та пропагандистським механізмам впливу. Цінність формується як результат традицій, які можливі лише на основі єдиного культурного середовища. Виходячи з цього, стає актуальним науковий аналіз взаємодії локального та глобального в структурі сучасного уніфікованого суспільства. Адже, на нашу думку, в цих відносинах криється сутність глобалізації як явища, що поєднує в собі уніфікаційні та диференційні ознаки.

Локальне, що надає явищу конкретне місце, в той же час формує умови розвитку будь-якого процесу. Економічний статок країни, демографічна ситуація та навіть релігійно-культурні трансформації ще кілька століть були наслідками місцевих особливостей регіону. Доказом є низка теорій географічного детермінізму, що виникали у Новий Час під впливом механіцизму Ньютона. Зокрема, автор концепції трьох гілок влади Монтеск'є висловлював думку про безпосередню залежність соціально-економічних подій від їх природно-географічного місця.

Проте на сучасному етапі вплив локального на суспільні процеси набуває кардинально інших ознак. Локальне відтепер існує як один з двох вимірів бінарної соціальної системи, де глобальні тенденції, що диктують історію, накладаються на локальні традиційні умови існування.

Багато іноземних мислителів припускали, що диктат політики та економіки в сучасній епосі у будь-якому випадку призведе до становлення жорстко детермінованої державної системи, де кожен індивід має свою чітко відведену нішу діяльності, а світ керується жорстко визначеними правилами. Такі ідеї у тій чи іншій мірі висловлювали і письменник Дж. Оруел, і соціолог М. Вебер, і філософ К. Маркс. Проте наш час навряд можна назвати "більш керованим", ніж минулі епохи, ба навпаки – зміни стали менш залежними від конкретних суб'єктів дії, а влада, як наслідок, розчиняється у міжсуб'єктних відносинах усе глибше і глибше.

Відомий англійський соціолог, автор низки праць з питань глобалізації Е. Гіденс досить слушно підкреслює, що велика кількість засобів, які були покликані зробити наше життя більш передбачуваним, викликали протилежний ефект, зокрема щодо розвитку техніки. Так само, як і минулі епохи, світ змінюється та перетворюється, зміни торкаються усіх куточків нашого існування. "Ми живемо в світі змін, які зачіпають фактично все, щоб ми не робили" [3, 23]. Гіденс розділяє дві протилежні позиції сучасних науковців щодо поняття глобалізації.

Перші, які названі скептиками, вважають, що глобалізація є штучно "роздутим" терміном, і якісно нового періоду історії ми не переживаємо. Дохід держав далеко не завжди ґрунтується на основі міжнародної торгівлі, та й більшість із цього сектора економіки є регіональним обміном у рамках ЄС, Тихоокеансько-Азійського чи Північноамериканського торгових блоків. Тому й глобалізація є не більш ніж словесною спекуляцією політиків.

Другі, які носять назву радикали, вбачають у глобалізації більш як реальне явище та намагаються продемонструвати її прояви в усіх можливих соціальних сферах. Глобалізація, на їх думку, взяла свій початок з 60-70-х років ХХ століття як наслідок низки економічних та соціальних метаморфоз, описаних Тофлером та Беллом, як третя хвиля, або постіндустріальне суспільство. Епосі національних держав настав кінець, а кордони для світового ринку існують лише умовно.

Розмірковуючи над тим, хто з них правий, Е. Гіденс віддає перевагу другим. На його думку, політики поступово втрачають контроль над економікою та соціальною ситуацією в світі. "По-моєму, мають рацію радикали. Сьогодні рівень міжнародної торгівлі набагато вищий, ніж будь-коли раніше, і в ній задіяний набагато ширший набір товарів і послуг. Але головна відмінність полягає в інтенсивності фінансових потоків і руху капіталів. Сьогоднішня світова економіка, прив'язана до "електронних грошей" – існуючих тільки у вигляді цифр на екрані комп'ютера – не має аналогів у минулому" [3, 26]. Мобільність капіталу ускладнює можливості контролю над усіма сферами економіки, призводить до виходу грошей за межі національної валюти, як наслідок – за межі сфер впливу урядів національних держав. Більше того, великі транснаціональні компанії, що зависають над кордонами, стають складними об'єктами для оподаткування, адже центральна ланка їх капіталу існує поза виробництвом на місцях.

Глобалізаційні процеси, на думку англійського дослідника, розвиваються не лише в рамках великих фінансових структур, а й торкаються малих груп та індивідів, що демонструє всеосяжність цього процесу. "Було б неправильно думати, що глобалізація зачіпає лише великі системи, такі, як світові фінанси. Глобалізація стосується не тільки того, що знаходиться "десь там" далеко і не пов'язане з життям конкретної людини. Це явище перебуває в "безпосередній близькості" і від нас, впливаючи на самі інтимні і особисті аспекти нашого життя" [3, 29]. Локальне в цьому випадку піддається дифузії глобального. Коли лице Барака Обама стає більш впізнаваним, чим лице найближчого сусіда, це означає, що щось змінилося в структурі взаємодії близького та далекого. Як вказував відомий німецький філософ Мартін Гайдеггер, в сучасній епосі царювання техніки немає "близького" та "далекого" – є лиш "недалеке". А воно, в свою чергу, не зберігає ніяких дистанцій, в тому числі дистанції людських цінностей та розуміння.

На думку Гіденса, одну з визначальних ролей в процесі падіння комуністичного устрою Радянського Союзу зіграла саме глобалізація. Адже її інформаційний та електронний прогрес стрімко випе-

реджав ідеологічний контроль, планову економіку та орієнтоване на важку промисловість господарство. "Глобалізація дозволяє зрозуміти, чому і як радянський комунізм прийшов до свого кінця. Темпи зростання в колишньому Радянському Союзі та східноєвропейських державах були приблизно рівними з аналогічними показниками на Заході приблизно до початку 1970 -х років. Після цього СРСР і його союзники почали швидко відставати. Радянська комуністична система, з її наголосом на державних підприємствах і важкій промисловості, була неконкурентоспроможна в рамках глобальної електронної економіки. Контроль над ідеологією та культурою, на якому ґрунтувалася політична влада комуністичних режимів, просто не міг не "впасти" в епоху глобальних ЗМІ. Комунізм не зміг існувати поряд з "електронним" капіталізмом, а отже, падіння Радянського Союзу можна назвати одним з перших дійових наслідків економічного знищення держави без військової інтервенції.

Досить парадоксально, що ідеологія лєнінізму, орієнтована на інтернаціоналізм, була знята через економічний та соціальний вплив глобалізації. По суті, Радянський Союз припиняє своє існування завдяки початку здійснення власної мети – об'єднання національних держав, хоча і у кардинально інший спосіб – інформаційно-капіталістичний.

Глобалізація не знищує локальне, вона скоріше спрямована на дублювання економічних структур в усіх локальних регіонах. Базуючись на мобільності світової інформації, вона ставить усі локальні процеси у залежність одне від одного.

Взаємодія локального та глобального досить глибоко відображається поняттям глокалізації, запропонованим у 80-х роках ХХ століття відомим англійським дослідником Р. Робертсоном. Раніше термін глокалізація використовувався для позначення процесу пристосування іноземного товару до особливостей місцевого ринку. Робертсон же використовує це слово для характеристики усього явища світової уніфікації що включає в себе: розповсюдження капіталізму; вестернізацію; розвиток глобальних медіа.

На думку Робертсона, головною сутністю глокалізації є те, що іонаціональні практики стають буденним явищем для локальних культур, як наслідок, локальне набуває вторинних ознак глобального, зберігаючи свої відмінності, більше того, акцентуючи на них через трансформацію та пристосування "екзотичних" продуктів, послуг, інформації, систем управління тощо.

У теорії історичного становлення глобалізації можна виділити п'ять головних кроків, які характеризуються типовими відмінностями в системі виробництва, інформаційного обміну та комунікації між окремими народами та етносами.

Етап I: Гермінальна фаза. Тривала з початку ХУ до середини ХУІІІ століття. Розпочинається зростання національних громад, переміщених у середньовічній транснаціональній системі.

Етап II: Інцептивна фаза. Тривала починаючи з середини ХУІІІ століття до 1870-х років. Виникає різке зміщення у бік ідеї однорідної, унітарної держави і кристалізується уявлення про формалізовані міжнародні відносини, стандартизується громадянство осіб і більш чітко вибудовується концепція людства.

Етап III: Фаза зльоту. Тривала від 1870 до 1920-х років. Розробка національних товариств, виникнення загальних прав осіб (але з чоловічим ухилом) і більш єдине, але без цілісного уявлення людство. Виникають поодинокі "міжнародні співтовариства"; вони володіють сильним європоцентристським відбитком, у їх числі всього декілька неєвропейських суспільств, вони спілкуються через інститути національної держави.

Фаза IV: Фаза боротьби за гегемонію. Тривала з середини 1920-х років до кінця 1960-х років. Ця фаза характеризується суперечками та війнами за крихкі важелі впливу на домінуючий процес глобалізації (Друга світова війна), суперечливими концепціями сучасності та згодом холодною війною і кристалізацією Третього Світу.

Фаза V: Фаза невизначеності. Тривала з кінця 1960-х років до початку 1990-х років. Ця фаза відображає підвищення глобальної свідомості (висадки на Місяць) в 1960-х роках і акцентуацію "постматеріалістичних" цінностей. Із закінченням холодної війни і розпадом Східного блоку одна форма процесу глобалізації, схоже, переважила, а саме капіталістична система господарювання [8, 65-71].

Як зрозуміло з вищезазначеної хронологічної структури, на думку Робертсона, станом на середину ХХ століття (IV-V фаза) співіснували дві системи взаємодії локального та глобального, представлені Західним та Східним блоками. У ході економічної та холодної війни переможцями, вочевидь, стали перші, що й призвело до диктатури капіталістичної системи розвитку глобалізації, у якій невід'ємну роль грає локалізація західної культури на теренах постсоціалістичних держав та країн третього світу. В цих твердженнях Робертсон демонструє двобічність явища глокалізації, що не просто підводить усі соціальні структури під еталон – сама структура деформується в процесі локалізації.

Інший відомий соціолог, експерт в сфері глобалістики З. Бауман трансформує поняття глокалізації, запропоноване Робертсоном, виділяючи в першу чергу його негативний вплив на незахищені верстви населення Землі. З. Бауман вважає, сучасна економічна глобалізація, без сумнівів, супроводжується політичним дробленням, і ці дві, на перший погляд, протилежні сили є одним взаємодоповнюючим цілим. "Інтеграція і роздробленість, глобалізація та територізація – це взаємодоповнюючі процеси. Точніше, це дві сторони одного процесу: процесу перерозподілу суверенітету, влади і свободи дій у світовому масштабі, каталізатором (але ні в якій мірі не причиною) якого став радикальний

стрибок у розвитку технологій, пов'язаних зі швидкістю. Збіг і переплетення синтезу та роздроблення, інтеграції та розпаду зовсім не є випадковим, і змінити цю ситуацію вже неможливо" [1, 126].

Територизація характеризується розростанням політичної роздробленості, ростом незалежних територіальних утворень, які в епоху економічної уніфікації не є "палкою в колесі", а скоріше явищем, що закономірно викликане глобалізацією. Адже локальні утворення легше піддаються пристосуванню до економічних змін нового капіталізму, потребують менше пропагандистських ресурсів на адаптацію політичної системи.

На думку З. Баумана, глокалізація це – синтез економіки та політики нашої епохи, де глобальне – це економічне, а локальне – це політичне. "Поширення квазісуверенітетів, територіальний поділ і сегрегація ідентичностей, чому сприяє і перетворює на "нагальну необхідність" глобалізація ринків та інформації, зовсім не означає, що на арені з'явилася велика кількість різноманітних "рівних партнерів". Те, що для одних – результат вільного вибору, на інших обрушується як жорстокий удар долі. А оскільки число цих "інших" неухильно зростає і вони все глибше занурюються у відчай, породжений безперспективністю їх існування, було б, мабуть, доцільніше говорити про процес "глокалізації" [1, 126]. Як зазначає З. Бауман, процес глокалізації утворює нові політичні суб'єкти, які в той же час підпадають під загальну економічну залежність "диктатури ринку". В цій гегемонії формується нова стратифікація суспільства, що торкається кожного окремого жителя планети.

З. Бауман усвідомлює, що глобалізація не є утворенням спільних ініціатив чи плану дій, або ж управління, глобалізація – це наслідки усього того, що утворюється в процесі поляризації ресурсів та розгортання капіталізму. "Найглибший зміст ідеї глобалізації – це невизначений, некерований і самостійний характер всього, що відбувається у світі; відсутність центру, пульта управління, ради директорів або головної контори. Глобалізація – просто інша назва "нового світового безладу" [1, 131]. Постмодернізм у значній мірі відображає сутність сучасної епохи. Не дарма великий німецький філософ Г.-В.-Ф. Гегель стверджував, що філософія – це епоха, схоплена в думці. Постмодерн пропонує реконструювати логоцентризм модерну, що по суті уже відбулося в рамках світової економіки та, як наслідок, політичній самостійності більшості держав теперішнього часу.

Розуміння цілісності світу можливе лише у діалектичному протиставленні його окремих частин, як це було у час холодної війни. Людство усвідомлювало значення кожної території як важеля в боротьбі двох протилежних сторін. На даному етапі світ став однорідним, а отже, і багатозначним, більше немає авторитетів або ж антиавторитетів, від імені яких можна було б продиктувати цінності та критерії справедливого. "До краху комуністичного блоку випадкова, хаотична і примхлива сутність міжнародної обстановки просто закривалася повсякденним, поглинаючим всю енергію і думки відтворенням балансу сил між світовими державами. Поділяючи світ, силова політика створювала образ цілісності. Наш спільний світ скріплювався тим, що кожен куточок землі мав своє значення в "глобальному порядку" – тобто в конфлікті "двох таборів" і ретельно зберігався, хоча і на незмінно крихкій рівновазі між ними" [1, 132]. Після падіння СРСР світ набуває ознак броунівського руху, кількість суб'єктів впливу множиться колосально. "Без Великого розколу світ вже не виглядає цілісним; скоріше він схожий на поле діяльності розрізнених і різнокаліберних сил, що входять в зіткнення в найнесподіваніших місцях і набирають інерцію, яку ніхто не знає, як зупинити" [1, 133].

Інший визначний дослідник поняття "глокалізація" У. Бек доповнює та розширює тези своїх попередників, розповсюджуючи сферу виникнення та впливу цього феномена не лише на економічну, а й на соціальну та культурну сфери людського буття. "Глобальну культуру" слід розглядати не статично, а тільки як випадковий і діалектичний процес (незведених до зовні однозначної логіки капіталу в рамках економічної науки) – за зразком "глокалізації", який дозволяє сприймати і розшифровувати суперечливі елементи в їх єдності" [2, 87]. Незважаючи на беззаперечну роль мобільності капіталу в структурі становлення глобалізації, все ж мають місце безліч інших факторів розвитку, що підтримують децентралізацію та поширення однорідної уніфікації.

У. Бек наголошує на доцільності визнання самобутнього статусу культурної глобалізації, яка у значній мірі є окремим від економічного проявом світового соціального тяжіння. "Глокальний світ неважко уявити собі як світ, що розпадається на конфлікти. Бачення "війни культур" у відомому сенсі виникає ще в дитячому віці (з усією притаманною цьому баченню схильністю до жахів). Бо глокалізація означає ще й те, що конфлікт (все ще передбачає наявність мінімального рівня інтеграції) замінюється "дисфліктом" і т. д. Треба пам'ятати про можливий розкол світу в результаті втрати в майбутньому купівельної спроможності більшості населення, тобто про бразилізацію світу" [2, 88]. Німецький соціолог підхопив ідею Баумана про локалізацію бідності та розвинув її причинний склад через теорію "капіталізму без праці", де трудові ресурси поступово стають лишніми, а капітал усе більше поляризується в руках меншості.

Головною проблемою сучасності Бек вважає те, що позитивно глобалізованими є лише багата меншість населення Землі, яка в сутності вже стала космополітичною, тоді як бідна меншість локалізована національною державою та ресурсами існування. "Звідси випливає центральна проблема глокалізації, на яку вказує З. Бауман: бідні і багаті вже не сидять за загальним столом (для переговорів) національної держави. Чому ті, хто виграв від глобалізації (якщо припустити, що вони мучаться докорами сумління), зобов'язані обсіпати з свого соціального рогу достатку саме багаті країни Європи? Чому б не підтримувати демократичні організації та організації самопомогі в Африці і Південній

Америці? Подібно до бідності і прибутків милосердя також стає глобальним. Якщо citizen (громадянин) ще затиснутий рамками національної держави, то буржуа вже діє як космополіт; це означає, що, якщо в його душі ворухнуться демократичні спонукання, дії його вже не повинні підкорятися імперативів національної лояльності" [2, 95]. Саме на цьому ґрунті і виникає необхідність утворення "глобальної справедливості", яка визнає необхідність пошуку альтернатив існуючому стану речей.

Отже, в рамках цього невеликого дослідження нами була проаналізована сутність взаємодії факторів локального та глобального в структурі глобалізаційних процесів. Базуючись на головних теоретиках глобалістики, ми виокремили специфічний науковий розвиток цієї проблеми. Звернувшись до праць засновника теорії глокалізації Р. Робертсона, ми продемонстрували як локальне набуває вторинних ознак глобального, зберігаючи свої відмінності, акцентуючи цю трансформацію через пристосування "екзотичних" продуктів, послуг, інформації, систем управління тощо. Нами було виділено п'ять фаз розвитку глобалізації, які історично відображають зміну статусу людства, національної держави та громадянина відповідно до окремих хронологічних змін в економіці.

Використавши науковий досвід З. Баумана, ми поглибили наше уявлення про єдність локального та глобального в сучасному постіндустріальному суспільстві. Глобалізація в цьому випадку постає як синтез економіки та політики нашої епохи, де глобальне – це економічне, а локальне – це політичне.

Нами було підкреслено багатогранність факторів глокалізації завдяки теоретичним напрацюванням німецького соціолога У. Бека. Ми довели доцільність визнання самобутнього статусу культурної глобалізації, яка у значній мірі є окремим від економічного сектора проявом світового соціального тяжіння. Незважаючи на беззаперечну роль мобільності капіталу в структурі становлення глобалізації, все ж мають місце безліч інших факторів розвитку, що підтримують децентралізацію та поширення однорідної уніфікації.

Глобалізація як діалектичний процес розвитку суспільства не може розглядатися односторонньо, тобто не лише як явище повсюдного об'єднання людства та експансії капіталізму, а й як процес локалізації конфліктів та бідності, що закономірно супроводжує постіндустріальне суспільство.

Література

1. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / З. Бауман; [Пер. с англ. Коробочкина М.]. – М.: Издательство "Весь Мир", 2004. – 188 с.
2. Бек У. Общество риска: На пути к другому модерну / У. Бек [Пер. с нем. А. Григорьева]. – М., 2000. – 358 с.
3. Гиденс Э. Ускользающий мир: как глобализация изменяет нашу жизнь / Э. Гиденс [пер. с англ. Е. Коробочкина]. – М.: Весь мир, 2004. – 120 с.
4. Завалишин А. Ю. Социологические теории / Завалишин А. Ю. – М.: ИНЛ, 2005. – 572 с.
5. Рікер П. Право і справедливість / П. Рікер [пер. с фр. Горнюк В. І.]. – К.: Дух і літера, 2002. – 218 с.
6. Стиглиц Дж. В тени глобализации [Електронний ресурс] / Дж. Стиглиц // Проблемы теории и практики управления 2/03. – Режим доступа: <http://www.r-reforms.ru/indexpub216.htm>.
7. Фезерстоун М. Глобальні модерності / Фезерстоун М., Леш С., Робертсон Р. – К.: Ніка-Центр, 2008. – 400 с.
8. Robertson Roland. Globalization: Social Theory and Global Culture (Theory, Culture & Society Series) / Roland Robertson // SAGE Publications, 1992. – Printed in Great Britain by The Cromwell Press Ltd, Broughton Gifford, Melksham, Wiltshire. – 310 p.
9. Bauman Z. Society Under Siege / Z. Bauman. – L.: Routledge, 2003. – 256 с.
10. Khondker H.H. Globalization as Globalization: Evolution of a Sociological Concept / Khondker H.H. // Bangladesh e-Journal of Sociology. – Vol. 1. – No. 2. – July, 2004. – P. 8-19.

References

1. Bauman Z. Globalization. Posledstviya dlya cheloveka i obshchestva / Z. Bauman; [Per. s angl. Korobochkina M.] – M.: Izdatel'stvo "Ves' Mir", 2004. – 188 s.
2. Bek U. Obshchestvo riska: Na puti k drugomu modernu / U. Bek [Per. s nem. A. Grigor'eva]; – M., 2000. – 358 s.
3. Gidens E. Uskol'zayushchiy mir: kak globalizatsiya yamnyaet nashu zhizn' / E. Gidens [per. s angl. E. Korobochkina]; – M.: "Ves'mir", 2004. – 120 s.
4. Zavalishin A. Yu. Sotsiologicheskie teorii / Zavalishin A. Yu., M.: "INL", 2005. – 572 s.
5. Riker P. Pravo i spravedlyvist / P. Riker [per. s fr. Horniuk V. I.]; – K.: Dukh i litera, 2002. – 218 s.
6. Stiglits Dzh. V teni globalizatsii [Elektronniy resurs] / Dzh. Stiglits // Problemy teorii i praktiki upravleniya 2/03. – Rezhim dostupu: <http://www.r-reforms.ru/indexpub216.htm>
7. Fezerstoun M. Hlobalni modernosti / Fezerstoun M., Lesh S., Robertson R. – K.: "Nika-Tsentr", 2008. – 400 s.
8. Robertson Roland. Globalization: Social Theory and Global Culture (Theory, Culture & Society Series) / Roland Robertson // SAGE Publications, 1992. Printed in Great Britain by The Cromwell Press Ltd, Broughton Gifford, Melksham, Wiltshire. – 310 p.
9. Bauman Z. Society Under Siege. / Z. Bauman– L.: Routledge, 2003. – 256 s.
10. Khondker H.H. Globalization as Globalization: Evolution of a Sociological Concept / Khondker H.H. // Bangladesh e-Journal of Sociology, Vol. 1. No. 2. July, 2004. – P. 8-19.